

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 29 października 2019 r.

Pozycja 176

POSTANOWIENIE

z dnia 14 listopada 2018 r.

Sygn. akt Ts 1/18

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Tuleja,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej I.D. w sprawie zgodności:

art. 491⁴ ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2016 r. poz. 2171, ze zm.) w zakresie w jakim przepis ten uniemożliwia ogłoszenie upadłości osoby fizycznej, która doprowadziła do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększyła jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, a nadto w zakresie w jakim uniemożliwia ogłoszenie upadłości osoby fizycznej w sytuacji, gdy postępowanie jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi, z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 21 grudnia 2017 r. (data nadania), pełnomocnik I.D. (dalej: skarżąca) zakwestionował zgodność z Konstytucją art. 491⁴ ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2016 r. poz. 2171, ze zm.; dalej: prawo upadłościowe). Skarżąca zarzuciła w skardze, że zakwestionowany przepis jest niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została sformułowana na podstawie następującej sprawy.

Skarżąca wystąpiła z wnioskiem o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej. Postanowieniem z 11 kwietnia 2017 r. Sąd Rejonowy w S. Wydział XII Gospodarczy (sygn. akt [...]), oddalił wniosek. Na skutek zażalenia skarżącej na postanowienie Sądu Rejonowego, Sąd Okręgowy w S. VIII Wydział Gospodarczy, 18 września 2017 r. wydał postanowienie oddalające zażalenie (sygn. akt [...]).

Sąd Okręgowy oddalił zażalenie wskazując, że sąd pierwszej instancji trafnie uznał, iż w niniejszej sprawie wystąpiła przesłanka z art. 491⁴ ust. 1 prawa upadłościowego, bowiem dłużniczka doprowadziła do swojej niewypłacalności, jak i zwiększyła jej stopień co najmniej wskutek rażącego niedbalstwa. Jednocześnie Sąd Okręgowy wskazał, że przesłanka negaty-

wna z art. 491⁴ prawa upadłościowego wyklucza możliwość rozpoznania wniosku w oparciu o kryterium względów słuszności lub względów humanitarnych.

Skarżąca, uzasadniając zasadność skargi wskazała na fundamentalną zmianę przepisów w stosunku do wcześniej obowiązującej regulacji, której nadrzędnym celem była windykacja należności. Podkreśliła, że „od 31 grudnia 2014 r. przepisy nakazują prowadzić postępowanie wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej tak, aby umożliwić umorzenie zobowiązań upadłego niewykonanych w postępowaniu upadłościowym (funkcja oddłużeniowa), a jeśli jest to możliwe - zaspokoić roszczenia wierzycieli w jak najwyższym stopniu (funkcja windykacyjna)”. Skarżąca wskazała, że mimo uzasadnienia jakie przyświecało ustawodawcy przy wprowadzeniu nowych przepisów dotyczących upadłości konsumenckiej nie został zrealizowany cel, czyli możliwość oddłużenia osoby fizycznej tak, aby ograniczyć wykluczenie społeczne.

W ocenie skarżącej brak możliwości ogłoszenia upadłości konsumenckiej w zakresie w jakim art. 491⁴ ust. 1 prawa upadłościowego uniemożliwia ogłoszenie upadłości osoby fizycznej, która doprowadziła do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększyła jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, a nadto w zakresie w jakim uniemożliwia ogłoszenie upadłości osoby fizycznej w sytuacji, gdy postępowanie jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Naruszenia art. 32 ust. 1 Konstytucji skarżąca upatruje „w niejednoznacznym i nieprecyzyjnym brzmieniu przepisu, niezgodnie z założeniami ustawodawcy, które spowodowało nierówne traktowanie dłużników będącymi osobami fizycznymi, tj. brak możliwości ogłoszenia upadłości osoby fizycznej, która doprowadziła do swojej niewypłacalności, jak i zwiększyła jej stopień co najmniej wskutek rażącego niedbalstwa, a wobec której przeprowadzenie postępowania jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi”. W związku z odmiennym potraktowaniem osób fizycznych przez ustawodawcę, skorzystanie z klauzul generalnych przez skarżącą nie jest możliwe. W świetle wskazanego wzorca kontroli konstytucyjnej, skarżąca podnosi, że wszystkie osoby charakteryzujące się daną cechą istotną powinny być potraktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań, zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Pogwałcenie zasady równości wobec prawa, eliminuje pewną kategorię dłużników z możliwości skorzystania z instytucji upadłości konsumenckiej i czyni wobec nich omawianą instytucję za bezskuteczną.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej jest ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o wolnościach lub prawach albo o obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji. Na etapie wstępnej kontroli Trybunał Konstytucyjny bada, czy skarga spełnia przesłanki, o których mowa w przywołanym przepisie Konstytucji oraz wymagania wskazane w art. 44, art. 53 i art. 77 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK), a także, czy nie zachodzą okoliczności przewidziane w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p. TK.

Trybunał podkreśla, że skarga powinna zawierać wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącej i w jaki sposób – jej zdaniem – zostało naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p. TK). Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego rozpatrywana skarga konstytucyjna nie spełnia tego warunku.

Zarówno z *petitum* skargi, jak i z jej uzasadnienia wynika, że skarżąca uczyniła wzorcem kontroli art. 32 ust. 1 Konstytucji, który co do zasady – nie jest źródłem praw podmiotowych w postępowaniu skargowym. Trybunał przypomina, że w myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji wzorcami kontroli w sprawie wszczętej na skutek złożenia skargi konstytucyjnej mogą być

tylko przepisy wyrażające wolności lub prawa skarżącego (zob. postanowienia: z 23 stycznia 2002 r., sygn. Ts 105/00, OTK ZU nr 1/B/2002, poz. 60; 16 lutego 2009 r., sygn. Ts 202/06, OTK ZU nr 1/B/2009, poz. 23 i 9 października 2013 r., sygn. Ts 150/13, OTK ZU nr 6/B/2013, poz. 616).

Zgodnie z poglądem utrwalonym w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wyrażone w art. 32 Konstytucji prawo do równego traktowania, tj. „zasada równości”, do której nawiązuje skarżąca, ma charakter prawa „drugiego stopnia” (metaprawa). Oznacza to, że „przysługuje ono w związku z konkretnymi normami prawnymi lub innymi działaniami organów władzy publicznej, a nie w oderwaniu od nich – niejako samoistnie. Jeżeli te normy lub działania nie mają odniesienia do konkretnych, określonych w Konstytucji wolności lub praw, prawo do równego traktowania nie ma w pełni charakteru prawa konstytucyjnego, a to sprawia, że nie może ono być chronione za pomocą skargi konstytucyjnej” (zob. postanowienie pełnego składu TK z 24 października 2001 r., sygn. SK 10/01, OTK ZU nr 7/2001, poz. 225).

Niewłaściwe jest zatem uczynienie z art. 32 ust. 1 Konstytucji samodzielnego wzorca kontroli. Wynikająca z niego zasada równości nie jest samoistnym źródłem praw podmiotowych, której ochrony skarżąca mogłaby się domagać w skardze konstytucyjnej.

Ze względu na sposób, w jaki skarżąca sformułowała uzasadnienie skargi, nie jest możliwe zrekonstruowanie konkretnego, konstytucyjnego prawa podmiotowego, które w sprawie miałyby zostać naruszone. Samo odwołanie się do czystego brzmienia zasady, bez wskazania, jakie konstytucyjne wolności lub prawa i w jaki sposób zostały naruszone, nie może spowodować nadania biegu skardze.

Biorąc powyższe pod uwagę, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK, Trybunał postanowił odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącej przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.